

Sectoraal bemonsteringsplan granen 2024

De werkgroep HACCP van FEGRA heeft op basis van de resultaten van het bemonsteringsplan 2023 en voorgaande jaren, een grondige risicoanalyse uitgevoerd en komt voor 2024 tot volgende aanbevelingen.

De volgende producten hebben deel uitgemaakt van deze evaluatie en werden geïntegreerd in het sectoraal bemonsteringsplan.

Producten	Monitoring	Opmerkingen
Tarwe (FOOD)	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen, ergotalkaloïden . Zware metalen werden gedurende 4 jaar (90 analyses) steekproefsgewijs gecontroleerd. Gezien alle resultaten zich beduidend onder de MRL bevonden, verkreeg dit punt een score '2' en werd besloten om dergelijke analyses niet langer in het sectoraal bemonsteringsplan op te nemen.
Tarwe (FEED)	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen
Maïs	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen
CCM	Ja	Mycotoxines
Voedergerst	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen
Brouwgerst	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen
Kleinere graansoorten: Triticale, spelt*,	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen,
Kleinere graansoorten: Rogge	Ja	Mycotoxines, pesticidenresiduen, ergotalkaloïden
Kleinere graansoorten: Haver	Ja	Mycotoxines
Erwten	Nee	Erwten werden de eerste 2 jaren (2004 en 2005) op residuen van pesticiden gecontroleerd. Gezien geen enkele aanwezigheid van residuen werd vastgesteld, heeft deze de score '2' verkregen en werd besloten om het niet langer in het collectief bemonsteringsplan op te nemen.

* Ontdopte of niet-ontdopte

Het blijft de verantwoordelijkheid van de operator om bijkomende gevaren in functie van zijn handelsactiviteit (bv. typerende plaatselijke of bedrijfsgebonden omstandigheden) te controleren. Het sectoraal bemonsteringsplan neemt enkel de gevaren op bij de aankoop en stockage van de in het plan opgenomen producten van de primaire producent.

De geveanalyse bij de verwerking (pletten, vlokken, triage, ...) of opslag bij de boer maakt deel uit van een individuele geveanalyse en kan bijkomende monitoring vereisen.

De producten die zich niet in het bemonsteringsplan bevinden, dienen door de operator individueel volgens de HACCP-benadering te worden geëvalueerd (vb. koolzaad indien deze een FEED- of FOOD-bestemming heeft).

Op grond van de opgedane ervaring en analyse-uitslagen van voorgaande jaren werd op basis van de combinatie gevaar/ernst van de verschillende producten de volgende regeling getroffen voor het monitoren van de verschillende contaminanten.

1. Mycotoxines

De mycotoxines Fuminosine B1 en B2, DON, ZEA blijven een punt van aandacht (PVA). Alle types mycotoxines zijn opgenomen bij de standaardanalyses.

	Cat.	Kans	Ernst	Risico
Deoxynivalenol (DON)	C	M	M	3 = PVA
Zearalenon (ZEA)	C	M	M	3 = PVA
Ochratoxine A (OTA)	C	M	M	3 = PVA
Aflatoxine B1	C	K	G	3 = PVA
T-2 Toxinen	C	K	M	2
HT-2 toxinen	C	K	M	2
Fuminosine (FUM) B1, B2	C	K	M	2

2. Residuen gewasbeschermingsmiddelen

1,4-dimethylnaftaleen (één van de mogelijke aardappelkiemremmers ter vervanging van chloorprofam) werd in het sectoraal bemonsteringsplan van 2023 eenmalig overmatig teruggevonden in een staal korrelmaïs. Men moet steeds waakzaam zijn wanneer granen gestockeerd zijn geweest in loodsen waar voordien/in de buurt de opslag van aardappelen gebeurt. Landbouwers dienen dit in principe, volgens de voorschriften van de ontvangstvoorwaarden, steeds aan de collecteur te melden. Ook het transport/het verplaatsen van granen met transportmiddelen waar voordien aardappelen in/op vervoerd zijn geweest, vormt een belangrijke contaminatiebron.

In 2023 werden geen overschrijdingen van de MRL voor propamocarb (fungicide; gebruik in aardappelteelt tegen *Phytophthora infestans*, later enkel nog toegelaten in open veld in groententeelt) meer geconstateerd. Voorgaande jaren (in 2021 en 2022) waren er nog respectievelijk 8 en 3 gevallen.

Desondanks werden in 2023 diverse overschrijdingen van de MRL's van flutolanil, een fungicide die hoofdzakelijk gebruikt wordt op aardappelpootgoed, geconstateerd (3 stalen gerst, 1 staal maïs, 1 staal tarwe). Desondanks was er nooit een risico voor de menselijke en dierlijke gezondheid. Landbouwers moeten blijvend attent gemaakt worden op de gevaren van productresten, drift/verstuiwen van het product (indien toepassing op het veld) en de ernstige gevolgen die kruiscontaminatie met zich kan meebrengen.

Ook werden in 2023 wederom 3 gevallen (2 keer bij gerst, 1 keer bij tarwe) van kruiscontaminatie van granen met chloorprofam (het gebruik van dit product is verboden sinds 01/07/2020) vastgesteld. Een steeds adequate reiniging van gebouwen en materialen die mogelijks gecontamineerd kunnen zijn met dit product, zijn wegens de langdurige persistentie van dit product, nog steeds van toepassing.

Finaal werden in 2023 nog volgende overschrijdingen in het sectoraal bemonsteringsplan geconstateerd: 2 gevallen van benzovindiflupyr in spelt, 1 geval van fluopicolide in gerst en 1 geval van pirimifos-methyl in korrelmaïs.

	Cat.	Kans	Ernst	Risico	Opmerking
Residuen van gewasbeschermingsmiddelen					
- bij levering in oogstperiode	C	M	M	3-PVA	Ernst in functie van de aard van de gebruikte producten. Voor de toegelaten middelen wordt bij gepast gebruik een ernst M toegekend. Aanwezigheid van residuen van verboden middelen leiden tot een ernst = G
- bij levering buiten de oogstperiode		M	M	3-PVA	

3. Alkaloïden van moederkoren

Sinds enkele jaren worden 10 graanmonsters ontleed op ergotalkaloïden (moederkoren). Gezien de geringe aanwezigheid ervan (voorgaande jaren niet aanwezig) werd besloten om ook in 2023 de steekproef van tien monsters te behouden. In 2023 worden twee van deze voorziene analyses toegekend aan rogge. De overige 8 stalen werden, zoals steeds van toepassing, toegekend aan tarwe voor FOOD.

	Cat.	Kans	Ernst	Risico
Moederkoren/ Alkaloïden	C	K	M	2

4. Zware metalen

De werkgroep HACCP heeft beoordeeld dat dit niet in het sectoraal bemonsteringsplan hoeft opgenomen te worden. Operatoren die dit gevaar in hun HACCP-benadering (score 3 of 4)

geëvalueerd hebben moeten dit op individuele basis analyseren. Deze analyses kunnen op individuele basis bij het Primoris-labo aangevraagd worden.

5. Andere PVA's of CCP's

Er zijn voor 2024 geen andere aandachtspunten of CCP's gedefinieerd in granen die een bijkomende monitoring vereisen. Verder waren er geen redenen om de gevarenanalyse van granen aan te passen.

6. Representativiteit staalname

Regelmatig stellen we na de vaststelling van een contaminatie vast dat er bij de autocontrole onzorgvuldig omgesprongen wordt met het bemonsteren van een lot. We vragen uitdrukkelijk dat een **voldoende representativiteit** (voldoende aantal deelmonsters, plaatsen en diepte) in acht wordt genomen. Zowel voor pesticidenresiduen als voor mycotoxines (deze kunnen heterogeen (puntcontaminaties) verspreid zijn). Gelieve ook na staalname de monsters **zo vlug als mogelijk** naar het labo op te sturen. **Opgelet: Zowel bij bemonstering in kader van de autocontrole als bij bemonstering in kader van officiële controles (door het FAVV) (indien er geen opmerkingen gemaakt worden op het staalnamerapport) wordt herbemonstering van het lot niet geaccepteerd .**

Aandachtspunten 2024

1. Mycotoxines

Zorg bij de staalname voor voldoende representativiteit van het monster (onvoldoende representativiteit kan aan de reden van een overschrijding van de Maximale Limiet liggen). We wensen de aandacht te vestigen op de noodzaak om de tijdslimieten te respecteren tussen het nemen van het monster en het verzenden ervan naar het analyselaboratorium (een maximum van 72 uur wordt aanbevolen voor chemische parameters; voor microbiologische parameters, zoals vermeld in G-038, moeten monsters onmiddellijk na het nemen worden verzonden).

2. Pesticiden

Blijf attent voor mogelijke kruiscontaminatie van granen (met producten die in de aardappelteelt gebruikt worden) en blijf waakzaam voor mogelijke bronnen van kruiscontaminatie (zorg voor een adequate reiniging van gebouwen en materialen). Maak landbouwers attent van het belang van een adequate reiniging van materialen en gebouwen en de ontvangstvoorwaarden. Maak steeds gebruik van verzegelbare staaizakken bij het nemen van stalen.

3. Alkaloïden

Gelieve zich strikt te houden aan de bemonsteringsperiode en de verzending van monsters.

4. Niet voorradig zijn van het product

Bij het niet voorradig zijn van de graansoort in de voorziene monsternameperiode, gelieve contact op te nemen met het secretariaat van FEGRA. Om de representativiteit en statistische relevantie per graansoort (vooral bij kleinere graansoorten) te waarborgen, zal getracht worden om de analyse te verplaatsen naar een ander tijdstip of om een andere analyse aan de deelnemer toe te kennen.

5. Getuigemonster

Het is sterk aanbevolen om bij elke monstername in autocontrole een verzegeld getuigemonster te bewaren om in geval van een positieve uitslag en indien gewenst, een bevestigingsanalyse uit te kunnen voeren.

6. Categorisering van tarwe

De huidige classificatie van tarwe in bemonsteringsplan werd met het oog op verduidelijking aangepast. Baktarwe werd veranderd naar 'Tarwe (FOOD)'. Voedertarwe werd aangepast naar 'Tarwe (FEED)'. Onder FOOD-tarwe valt nu alle tarwe die FOOD-kwaliteit heeft (en voor levering aan de afnemer aan FOOD-voedselveiligheidsnormen dient te voldoen (bv. molens, zetmeelproductie, etc.)). De overige tarwe valt onder FEED-tarwe.

7. Labo's

- Mycotoxines: CER (idem 2023)
- Pesticidenresiduen : Primoris (idem 2023)
- Alkaloïden: Primoris (idem 2023)
- Zware metalen (op individuele basis): Primoris

8. Deelnamekosten bemonsteringsplan niveau 1 – jaar 2024

De deelnamekosten omvatten de vaste bijdrage voor administratiekosten en de bijdrage in de analysekosten.

1. Bijdrage in de administratiekosten:
 - 200 € voor de leden van FEGRA
 - 600 € voor niet-leden
2. Bijdrage in de analysekosten:
 - 0,0385 €/ton

Betaling dient te gebeuren na ontvangst factuur FEGRA.

Deelnemers aan het sectoraal bemonsteringsplan van FEGRA kunnen profiteren van de voordelige tarieven die FEGRA elk jaar onderhandelt met de labo's waarmee zij samenwerkt. Indien een bedrijf bijkomende individuele analyses dient uit te voeren, dient zij het etiket aan te maken op de website van FEGRA en het verkregen etiket bij het staal dat naar het labo gezonden wordt, te voegen.